

Република Србија
**КОМИСИЈА ЗА КОНТРОЛУ
ДРЖАВНЕ ПОМОЋИ**

Број: 110-00-00017/2020-01/2

Датум: 15. мај 2020. године

Кнеза Милоша 20, Београд

Министарство финансија
Кнеза Милоша 20, Београд

Предмет: Обавештење о обавези усклађивања шеме државне помоћи са Законом о контроли државне помоћи

Министарство финансија доставило је дана 15. маја 2020. године, Комисији за контролу државне помоћи Пријаву државне помоћи са пратећим обрасцем и Уредбу о утврђивању гарантне шеме као мера подршке привреди за ублажавање последица пандемије болести COVID-19 изазване вирусом SARS-CoV-2 („Службени гласник РС”, број 57 од 16. априла 2020. године, у даљем тексту: Гарантна шема) као прилог, ради давања мишљења.

Савет Комисије, након разматрања достављеног материјала, на основу члана 11. став 2, а у вези са чланом 31. став 5. Закона о контроли државне помоћи („Службени гласник РС”, бр. 73/19) на 18. седници од 15. маја 2020. године, доноси следеће

О Б А В Е Ш Т Е Њ Е

Влада Републике Србије је усвојила Уредбу о утврђивању гарантне шеме као мера подршке привреди за ублажавање последица пандемије болести COVID-19 изазване вирусом SARS-CoV-2 која је ступила на снагу 16. априла 2020. године а потврђена Законом о потврђивању уредаба које је Влада уз супотпис председника Републике донела за време ванредног стања, који је поднела Влада („Службени гласник РС”, број 62/2020), који је ступио на снагу даном објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, односно 29. априла 2020. године (види члан 1. Закона - 62/2020-3).

Анализирајући садржину Гарантне шеме, прописано је да Република Србија преузима обавезу да као гарант измири потраживања банака настала по основу одобрених кредита од стране банака за финансирање ликвидности и обртних средстава за кредитирање привреде са циљем ублажавања негативних економских и финансијских последица пандемије болести COVID-19 изазване вирусом SARS-CoV-2.

Наиме, Република Србија у складу са Гарантном шемом може гарантовати за кредите за финансирање ликвидности и обртних средстава. Гаранција се издаје у корист банака, као безусловна, без права на приговор и наплата на први позив, при чему ће се појединачна гаранција издати по портфолију сваке појединачне банке. Максимални дозвољени износ појединачне гаранције по банкама према гарантној шеми обрачунава се у било ком релевантном тренутку као производ осигураног портфолија појединачне банке¹, стопе покрића (80%) и стопе максималне гаранције (30%).

Кредити за које се издаје гаранција не могу се користити за рефинансирање и превремену отплату недоспелих рата постојећих кредита у портфолију банке односно за рефинансирање кредита код других банака. За реализацију кредита, банке могу пласирати износ до 2.000.000.000 евра при чему је 480.000.000 евра максимални износ гаранције на нивоу осигураног портфолија.

У вези са претходним, са становишта алокације средстава, може се гарантовати за нове кредите у износу не мањем од 50% од укупног износа кредита на који се односи гарантна шема односно до 50% за занављање кредита². Износ до 50% од укупног износа кредита на који се односи гарантна шема, до 1.000.000.000 евра биће додељен банкама сразмерно тржишном учешћу банака, те по достизању 90% искоришћености од наведеног износа, могуће је аплицирати за повећање максималног осигураног портфолија. Гарантна шема је такође предвидела да ће се Уговором о гарантовању који ће се закључити између Републике Србије, Народне банке Србије и банака ближе уредити наведени трипартитни однос.

У погледу корисника кредита који је обезбеђен гаранцијом из гарантне шеме, исти је превасходно намењен предузетницима, микро, малим и средњим привредним субјектима. Међутим, Гарантна шема је прописала јасне услове која лица морају да испуне у погледу измирења обавеза према регулативи Народне банке Србије односно по основу пореза у Републици Србији, учешћа у власничког структури Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе, да ли се спроводи поступак принудне ликвидације или споразумно финансијско реструктурирање и др.

Максимални износ кредита по кориснику који може бити одобрен је једнак мањем од два износа: а) 25% прихода корисника кредита из 2019. године према финансијским извештајима које је корисник кредита доставио Агенцији за привредне регистре за статистичке сврхе за ту годину или б) 3.000.000 евра за кредите одобрене у еврима, односно износу једнаком динарској противвредности износа од 3.000.000 евра прерачунато по средњем курсу Народне банке Србије важећем на дан закључења уговора о кредиту – за кредите одобрене у динарима.

¹ Осигурани портфолио означава у било ком релевантном тренутку укупан уговорени износ главнице кредита покривен гаранцијом Републике Србије, с тим да осигурани портфолио не може ни под којим околностима прекорачити максимални износ гаранције Републике Србије.

² За занављање кредита код којих потраживања доспевају у периоду након 29. фебруара 2020. године, а не касније од 31. децембра 2020. године, у износу не већем од 50% од укупног износа кредита на који се односи гарантна шема.

Каматну стопу за кредите одређује банка у складу са својом кредитном политиком, а у износу не већем од једномесечне стопе BELIBOR увећане за 2.50% (1M BELIBOR + 2.5 п.п.) за кредите одобрене у динарима (РСД), односно тромесечне стопе EURIBOR увећане за 3.00% (3M EURIBOR + 3.0 п.п.) за кредите одобрене у еврима.

Уговор о кредиту мора бити закључен најкасније до 31. децембра 2020. године при чему је рок отплате кредита до 36 месеци од дана пуштања кредита у течај, у који је урачунат и грејс-период од девет до 12 месеци од дана пуштања кредита у течај. Тренутком отплате кредита, појединачна гаранција се сукцесивно и аутоматски умањује сразмерно умањењу износа главница обезбеђеног портфолија, а једно лице не може бити корисник више кредита који су обезбеђени гарантном шемом.

Постојање државне помоћи

Како би се одговарајућа околност могла подвести под дефиницију државне помоћи, неопходно је да се кумулативно испуне сви услови који су предвиђени чланом 3. став 2. Закона о контроли државне помоћи.

У том смислу, наведена мера се може приписати држави имајући у виду да је Гарантном шемом предвиђено да реализацију и надзор врши Министарство финансија уз стручно-техничку подршку Агенције за осигурање и финансирање извоза Републике Србије а.д. Ужице, а шема ће се финансирати употребом јавних средстава, с обзиром да ће за исту бити обезбеђена средства у буџету Републике Србије. Гарантовањем за кредите, корисници су ослобођени оних трошкова и ризика које би иначе сносили у тржишним околностима, без инволвирања државе у наведеној форми, а нарочито последица неизвршавања обавеза по основу уговореног кредита. Поред наведеног, ова економска предност корисника додатно доприноси селективности мере имајући у виду да је она резервисана искључиво за одређене категорије учесника на тржишту (предузетнике, микро, мала и средњи привредни субјекти), сходно чему је евидентно да не представља општи приступ односно тзв. хоризонталну меру. На овакав начин се ојачава компетитивни положај корисника што може утицати на нарушавање конкуренције.

Наведена мера утиче на трговину између Републике Србије и земаља чланица Европске уније, имајући у виду да су корисници активни у оним секторима у оквиру којих размена или потенцијал размене добара и услуга са државама чланицама постоји.

Сходно претходном, Комисија је утврдила да мере подршке кредитном задуживању под условим и на начин прописаним Гарантном шемом представљају државну помоћ.

Оцена усклађености

Комисија је оцењивала усклађеност услова и критеријума предвиђених Гарантном шемом у односу на правила постављеним Уредбом о условима и критеријумима усклађености државне помоћи ради отклањања озбиљног поремећаја у привреди проузрокованог епидемијом заразне болести Covid-19 („Службени гласник РС“, број 54/20)(у даљем тексту:

Уредба). Приликом анализе, нарочита пажња је посвећена рочности и износу кредита, проценту покривености кредита гаранцијом, обрачуну премије као и потенцијалним корисницима.

Као основни предуслов да се државна помоћ за ликвидност учесника на тржишту уопште додели, потребно је да потенцијални корисници такве помоћи не буду у тешкоћама у смислу члана 2. став 1. тачка 5) Уредбе о правилима за доделу државне помоћи („Службени гласник РС”, бр. 13/10, 100/11, 91/12, 37/13, 97/13 и 119/14) на дан 31. децембра 2019. године. Стога, анализирајући услове из Гарантне шеме, Комисија је утврдила да је давалац предвидео квалитативне услове које корисници морају да испуне. У том смислу лица која су на дан 31. децембар 2019. године била у тешкоћама и лица која су у статусу неизмирења обавеза према регулативи Народне банке Србије на дан 29. фебруар 2020. године не могу бити корисници наведене шеме. Исто тако, овај изузетак се примењује и на лица која имају доспеле а неизмирене обавезе по основу пореза у Републици Србији, односно лица у којима Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе има учешће у власништву преко 50%. Такође, ни лица чија су дуговања била у статусу неизмирења обавеза или према којима је банка предузела мере реструктурирања у периоду од 12 месеци пре 29. фебруара 2020. године, а у складу са дефиницијом статуса неизмирења обавеза према регулативи Народне банке Србије, односно реструктурираног потраживања према прописима Народне банке Србије којима се уређује класификација билансне активе и ванбилансних ставки банака нису у могућности да аплицирају за кредит који је гарантован. Поред наведених, неће моћи ни они привредни друштва над којима се спроводи споразумно финансијско реструктурирање у смислу Закона о споразумном финансијском реструктурирању („Службени гласник РС”, број 89/15), над којима се спроводи поступак у смислу Закона о стечају („Службени гласник РС”, бр. 104/09, 99/11 – др. закон, 71/12 – УС, 83/14, 113/17, 44/18 и 95/18) (претходни стечајни поступак, банкротство, реорганизација) и над којима се спроводи поступак принудне ликвидације у смислу Закона о привредним друштвима („Службени гласник РС”, бр. 36/11, 99/11, 83/14 – др. закон, 5/15, 44/18, 95/18 и 91/19). Сходно претходном, може се сматрати да је испуњен услов из члана 2. став 3. Уредбе.

Имајући у виду да је за све кредите, који се одобравају по основу Гарантне шеме, рок доспећа постављен за период након 31. децембра 2020. године, те да су износи главнице максимизирани на алтернативан начин³, наведено је у складу са чланом 5. ставом 1. тачком 2) и 3) Уредбе.

С обзиром да је рок отплате кредита до 36 месеци од дана пуштања кредита у течај, те да губитке сразмерно и под истим условима сноси кредитна институција и држава, испуњени су услови из члана 5. става 1. тачке 4) Уредбе, сходно чему је могуће гарантовати у одговарајућем проценту прописаном Гарантном шемом. Такође, од нарочитог значаја представља и околност да је излагање државе ризику допунски ограничено, имајући у виду да је стопа максималне гаранције 30%. Стога, максимални износ гаранције на основу осигураног портфолија (80% од 2.000.000.000 евра = 1.600.000.000 евра) износи 480.000.000 евра (30% од 1.600.000.000 евра).

³ Износ кредита је једнак мањем од два износа: 25% прихода корисника кредита из 2019. године према финансијским извештајима или 3.000.000 евра.

Такође, Гарантна шема је прописала да ће се тренутком отплате кредита, појединачна гаранција сукцесивно и аутоматски умањује сразмерно умањењу износа главница обезбеђеног портфолија, што одговара услову из члана 5. став 5. Уредбе којим је утврђена обавеза да се зајамченим износ пропорционално смањује уколико се износ кредита смањује.

У погледу начина и методологије обрачуна накнаде за издавање гаранције (премије), Уредбом је прописан обрачун минималног износа на годишњем нивоу, у зависности од величине привредног субјекта. Употребом формуле обрачуна премије, уз претходно испуњене услове из члана 5. Уредбе (који су претходно образложени), државна помоћ која се додељује на основу Гарантне шеме ће се сматрати увек усклађеном без обзира на износ помоћи. Међутим, Гарантном шемом није предвиђена наплата премије, односно корисници по основу шеме су аболирани од плаћања истих. Стога, ненаплаћивање премије представља државну помоћ која се састоји износу накнаде коју би корисник гарантованог кредита платио на основу обрачуна по тржишним условима. Имајући у виду да се одступа од методологије која је успостављена Уредбом, помоћ до износа обрачунатог путем методологије се сагледава у односу на износ из члана 3. став 1. тачка 1) Уредбе, док се остатак помоћи сагледава са становишта дозвољености члана 5. Уредбе.

Коначно, Гарантном шемом је предвиђен и одговарајући правни основ за праћење, контролу реализације и извештавање. Наиме, банка је дужна да извештава Министарство финансија и Народну банку Србије о реализацији гарантне шеме, док ће се уговором ближе дефинисати садржина и рокови за подношење извештаја. С обзиром на претходно, Министарство финансија се обавезује да у складу са чланом 10. Уредбе, евиденцију о додељеној помоћи чува 10 година, а извештај који садржи назив корисника и износ средстава достави Комисији најкасније до 1. јуна 2021. године или на њен захтев.

Узимајући у обзир претходно, државна помоћ која се додељује на основу Гарантне шеме се сматра усклађеном.

Иако је ограничена каматна стопа у погледу максималног износа, потребно је истаћи да такво ограничење представља логичан след имајући у виду изложеност државе у погледу ризика, водећи се превасходно циљем Гарантне шеме чија се намера састоји у омогућавању одговарајућег кредитног портфолија што ширем кругу учесника на тржишту чије пословање је угрожено епидемијом заразне болести Covid-19. Такође, наведена околност и даље оставља простор да се банке такмиче у њеним оквирима (*interbrand* конкуренција), јер је Гарантном шемом предвиђено да каматну стопу одређује банка у складу са својом кредитном политиком, а у износу не већем од максималне каматне стопе.

Коначно, подсећамо вас да се државна помоћ која подлеже обавези пријаве, не може доделити пре него што Комисија да мишљење односно донесе решење којим се оцењује усклађеност са правилима о додели државне помоћи, односно пропис се може приликом доношења, односно утврђивања предлога разматрати само уз мишљење Комисије које садржи оцену степена усклађености. Међутим, уколико се пропис усвоји пре него што Комисија донесе мишљење, у складу са чланом 31. став 5. Закона о контроли државне

помоћи, обавештава се доносилац односно предлагач прописа о обавези усклађивања са Законом о контроли државне помоћи.

Имајући у виду да се државна помоћ која се додељује на основу Гарантне шеме сматра усклађеном, не постоји обавеза додатног усклађивања са правилима за доделу државне помоћи прописаним Законом и подзаконским актима.

Сходно томе, Комисија доноси ово обавештење, а које ће се у складу са чланом 31. став 6. Закона доставити Влади Републике Србије на информисање.

ПРЕДСЕДНИК КОМИСИЈЕ

Владимир Антонијевић

Доставити:

- Генерални секретаријат Владе
Немањина 11, Београд
- Архиви